

XALIQ PEDAGOGIKASINDA SHAÑARAQ TÁRBIYASINIŇ SÁWLELENIWI.

Pirimbetova Aruxan Kairatdinova

NMPI Pedagogika fakulteti Pedagogika
hám psixologiya tálím baǵdarı 4-kurs talabası

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10441628>

Annotatsiya. Xalıq pedagogikasında shañaraq tárbiyasınıñ sáwleleniwi, tárbiyanıñ tiykarǵı oshaǵı shañaraq jáne shaxstıñ qádiri onıñ jámiyettegi tutqan orni haqqında sóz etilgen.

Gilt sóz: tárbiya, process, shañaraq, socialliq, ilim, bala, ata-ana, ádep-ikramliq.

EMBODIMENT OF FAMILY EDUCATION IN POPULATION PEDAGOGY

Abstract. The embodiment of family education in population pedagogy, the main source of education is the family and the place of the individual's dignity in the society.

Key word: upbringing, process, family, sociality, science, child, parents, courtesy.

ВОПЛОЩЕНИЕ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ В ПЕДАГОГИКЕ НАРОДОНАСЕЛЕНИЯ

Аннотация. Воплощение семейного воспитания в педагогике населения, основным источником воспитания является семья и место достоинства личности в обществе.

Ключевые слова: воспитание, процесс, семья, социальность, наука, ребенок, родители, вежливость.

Bala tárbiyası júda quramalı process, tárbiyanıñ tiykarǵı oshaǵı shañaraq bolıp esaplanadı. Tárbiya tek ata-ananıñ jeke jumısı bolıp qalmastan, bálkim olardıñ socialliq májburiyatıda bolıp esaplanadı. Belgili bolǵanınday, shaxstıñ qádiri onıñ jámiyettegi tutqan orni menen belgilenip, kóp tárepleme tárbiyaǵa baylanisli. Balanıñ dáslepki tárbiyashısı ata-ana esaplanadı. Tariyxtan bizge belgili, allamalarımız bala tárbiyasına úlken itibar qaratıp, bul haqqında óz shıǵarmalarında ayırıqsha itibar bergenligi bizge pedagogika tariyxınan málim.

Abdurauf Fitrattıñ “Shañaraq yaqı shañaraqtı basqariw tártipleri” atlı shıǵarmasında “Shañaraqtaǵı eñ awır waziypa- bala dúnyaǵa kelgenen keyin perzent tárbiyası bolıp esaplanadı. Sol ushın da júdá mayda mashqaladay bolıp kórinedi. Tib ilimleriniñ sultani Ibn Sino jas balanı jaqsı ádepli, fizikalıq jaqtan salamat bolıwı ushın tárbiya processiniñ jeke úlgi bolıw usılı júdá ulken ahmiyetke iye ekenligin aytıp ótken. Ibn Sinonıñ shañaraqılıq tárbiya haqqındaǵı pikirleriniñ tereñ mazmunın hám ámeliy ahmiyetin onıñ tómendegi sozlerinen bilip alıw múmkin: “Bala minez-qulqın turaqlılıqta saqlawǵa ayırıqsha itibar beriw kerek, buǵan balanı qatti ashıwlanıw, qorqıw, uyqısızlıqtan saqlaw arqalı erisiledi. Balanıñ qálegen hám paydalı nárselerin dárhal tawıp beriwge hám de unatpaǵan nárselerdi kóz aldınan uzaqlastırıwǵa hamıyshe tayar bolıp turıw kerek. Bul istıñ eki túrli paydası bar. Bir tárepten balanıñ ruwxına paydası bar, bala eñ jas waqtınan baslap jaqsı minezli bolıp ósedı hám bara-bara bul minez oǵan ádet bolıp qaladı. Ekinshi tárepten balanıñ denesine payda qıladı, sebebi jaman minez-qulıq túrli organizm buzılıwlarınan boladı. Sonday-aq, jaman minez ádetke aylanıp ketse, ol túrli awır keselliklerge alıp keliwi múmkin. Máselen, ashıw kúshti qızdıradı, qayǵı kúshti azdıradı, ókpelew párwasızlıqqa meyil qıladı. Minez-qulıqtıñ turaqlılıǵı nátiyjesinde dem aliwda, den-sawlıqta jaqsı boladı”.

Ullı oyshıl alim Abu Rayxan Beruniy de óz shıǵarmalarında shañaraqılıq tárbiyaǵa ayırıqsha itibar qaratadı. Beruniy shañaraqılıq munásebetlerde ashıq hám tuwri sóz bolıwdı másлахat berip,

sirtqi suliwliqqa emes, bálkim ishki suliwliq penen shańaraq baxtina erisiw múmkin, dep pikir bildiredi.

Ullı babamiz Alisher Nawaiyiniń hár bir dóretpesi tálım-tárbiya menen baylanisli. Oniń ádep-ikramliq haqqındağı shıǵarmalarında jaqsliq, halalıw, ashıq kewlilik, dosliq, mehir-aqibetli bolıw, kishi peyilik, rasgóylik, insaniylik hám usi siyaqli paziyletlerdi qalıplestiriwdi balaniń kishkene waqıtlarınan baslaw kerekligi hám de tárbiyada qátelikke jol qoyiw múmkin emesligin atap kórsetedi.

Joqarıda aytıp ótilgenindey, shańaraqta balaniń tálım-tárbiyasın qalıplestiriw quramalı process esaplanadı. Shańaraq jámiyetniń ajıralmas bólegi bolıp tabiladı. Eger jas awladtı hár qanday nuqsan hám kemshiliksiz tárbiyalasaq, keleshekte ol óz Watani, xalqi, shańarağı mápleri ushın jasaytuǵın shaxs bolıp qalıpleseı. Jámiyettegi ruwxıy- ádep ikramliq ortalıǵınıń jaqsı bolıwı kóp tárepleme shańaraqliq madeniyat hám de mahallede alıp barılatuǵın tárbiyalıq tásirlerge baylanisli. Sebebi, shańaraq qanday bolsa, jámiyette sonday boladı. Ilimiy- pedagogikalıq, psixologiyalıq, fizologiyalıq hám de filosofiyalıq dórtpekerdiń analizi, shańaraq bala ushın eń ahmiyetli tárbiyalıq ortalıq bolıp, usi ortalıqta shaxs kamalati ushın zárur bolıp esaplangan minez-qulıq, erk hám dúnyaǵa ilimiy kóz qaras qalıpleseı.

Ádeplilik munasebetleri dáslep shańaraqta ata-analardıń kórsetken úlgeri, bergen tárbiyaları nátiyjesinde qalıpleseı. Soń shańaraqtağı múnasebetler mektepke shekemgi tálım mekemesi, mektep, kolledj hám joqarı oqıw orınlarında, jámiyetlik ortalıqta quramalasıp, jetilisi baradı. Shaxs manawiyati, oniń dúnya qarasi, insanniń oylawı hám isenimine baylanisli kónlikpeler toplamida tiykarınan shańaraqta júzege keledi. Sebebi, milliy ideyamızǵa tán eń dáslepki túsinikler insan sanasi hám qálbine shańaraq ortalıǵında sińdiriledi. Bul process babalar násiyatları, ataniń úlgeri, ana mehri arqalı ámelge asiriladı.

Jańa Ózbekstanniń rawajlanıw ideasi jámiyetimizdiń siyasiy-ekonomikalıq tarawlarında bolǵanı siyaqli mádeniy- manawiy rawajlanıwimizǵa da anıq maqset hám baǵdar berdi. Manawiyatimizdiń insan turmisi, jámiyetniń rawajlanıwında, shańaraqtı bekkemlewdе úlken ahmiyetke iye ekenligin kóriwimiz múmkin. Sebebi, manawiyat bolmaǵan jerde rawajlanıw da, iman isenim de, Watan hám erk sezimlerinde bolıwı múmkin emes.

Búgingi kúnde perzentlerimizdiń manawiy dúnya qarasin joqarılatıw, olardı milliy hám ulıwma insaniy qadiriyaqlar ruwxında tárbiyalaw, shańaraq hám jámiyettegi hıquq hám waziypaların ańlaw máselesi eń aktual másele bolıp qalmaqta. Usi sebepli jaslar ortasında salamat turmis tárizi principlerin qarar taptiriw, olardıń manawiy, hıquqiy bilimlerin asiriwǵa keń itibar berilmekte.

Inasn hıquqlıqri ulıwma hıquq bolıp, olar bárshe insanlarǵa, sonday-aq, socialliq kelip shıǵıwı, milleti hám rassasına qaramastan, balalarǵa da tiyisli. Balalar Inasn hıquqlıqri dúnya juzlik Deklaraciyasında, basqa xalıq ara nizam hám hujjetlerde kórsetilgen bárshe hıquq hám erkinliklerden paydalana aladı. Balalar bilim alıw hıquqına iye. Hár bir ata-ana óz perzentine tuwri tárbiya beriw, oni túrli qáwip qáterden saqlawı, suliw minez-qulıq iyesi etip kamalǵa keltiriwde milliy úrip-ádetlerimiz, dásturlerimizge súyenip qalmaq, shańarağı hám perzentleri aldındağı bursh hám májburiyatların tereń ańlaǵan halda balaların jetik insan hám shaxs sipatında qalıplestiriw lazim. Sebebi, tárbiya shańaraqtan baslandı.

Ózbekstan Respublikasi birinshi Prezidenti “Har qanday adam óspirimlik waqtında, endi ǵana erjetip kiyatırǵan dawrinde jámiyetten múnásip orın tabıwı kerek. Jas jigıt-qızlarđın jumısta, shańaraqta, turmısta hám jámáát arasında óz ornın taba almaslıq halatlari olardıń jámiyette óz qádirin joǵaltıwına alıp keledi”, degen pikirinde jaslarđın tárbiyasınıń ózine tán tárepleri názerde tutilǵan.

Jas dáwirleri ishinde óspirimlik dáwri quramalı hám usı menen birge ahmiyetli rawajlanıw basqıshına iye dawır bolıp esaplanadı. Bul dáwirde óspirimde ruwxıy, manawıy, anatomiya-fiziologiyalıq ózgerisler kózge taslanadı.

Ata-analar tárepinen óspirimlerge tárbiyalıq tásir qollanılganda, olardıń erkinlikleri, aktivligi, haretsheliǵı, ózin-ózi basqara alıwların itibarǵa alıw talap etiledi. Sonda ǵana óspirim juwapkershilikten bas tartpaydı, onda shańaraqtaǵı zamanagóy miynetke juwapkershilik sezimi, óz ara járdemlesiwge umtiliw, birdeylik, kerek bolǵan waqıtta boysiniw ádetleri qalıplesip baradı. Óspirimler ushın úlkenlerdıń is-hareketleri, ásirese, ata-analarđın jeke úlgileri úlken ahmiyetke iye. Óspirimniń qalbınen hesh bir nárese ata-anasınıń úlgisindey kúshli hám bekkem orın iyelemesligin aytip ótiw kerek. Ata-analar óspirimlerde tek ǵana sózleri menen emes, bálkim is-hareketleri menen de tárbiyalaydı. Ayrim kútilmegen qátelikler, jol qoyılǵan kemshilikler óspirimlerde is-hareketlerine unamsız tásir korsetiwı múmkin. Óspirimlerde xızmettiń belgili bir túrine qaray qábiletler qalıplese baslaydı. Buniń sebebi sonda, óspirimlik jasında tereń, tásirsheń, turaqlı qızıǵıwshılıqlar júzege keledi, atrapqa sanalı múnabette bolıw sezimi qalıplese, dóretiwshilik oylaw rawajlana baslaydı. Ata-analarđın wazıypası mine usı qábiletlerdi óstiriw, aktivlik penen qalıplesiwi ushın qolaylı shárt-sharayatlardı jaratıp beriw bolıp esaplanadı. Óspirimlik jasında psixologiyalıq tárepten eń ahmiyetli esaplangan jańa qásiyetlerdiń qalıplesiwi-olarda ózine tán úlken sezimlerdiń júzege keliwinde kózge kórinedi. Óspirim jasında har tárepleme rawajlanıw menen birge ǵarezsizliktiń artiwi esabınan ayrim qiyınshılıqlarda kúzetiledi. Bunday qiyınshılıqlardıń aldın alıwı eń isenimli jollarınan biri- óspirimlerde ózine tán fizikalıq hám ruwxıy rawajlanıwı anıq esapqa alǵan halda, olar menen óz-ara teń subekt dárejesinde múnabette bolıw, kóbirek jámáát isleri, miynetke qızıqtiriw, olar ushın tásirsheń talaplardı shańaraqta qollay alıw, talaplar salamat hám tásirsheńlik xarakterine iye bolıw lazim. Shańaraqta óspirimlerde erkin xızmettin rawajlandırıwda tómendegilerdi esabqa alıw maqsetke muwapıq boladı:

Óspirimniń qábiletin aldınnan bahalaw.

Óspirimniń miynetin onıń kúshine jarasa bólistiriw.

Talantın xoshametlew.

Talapshańlıq.

Óspirimlik dawri izleniw, jańalıw, bir nátiyjege erisiwge qızıǵıwshılıq kusheyedi, ishki imkaniyatlardı júzege shıǵarıwǵa umtiliwshi dawır. Óspirimlik insan ómiriniń aqiliy, fizikalıq rawajlanıwındaǵı eń tez, qızıqlı dawır bolıp tabıladı. Shańaraqta ata-ana, apa-úkeler óz násiyatları, ámeliy is-hareketleri, orınlap atırǵan isleri, isbilermenlik xızmetleri arqalı óspirimde ekonomikalıq túsinikler, bilimler, óz jumısına juwapkershilik penen qaraw hám únemlew sezimleri qalıplese. Óspirim jaslarda saqlıq, shidamlılıq, shaqqanlıq, óz mashqalasin erkin, tuwri sheshim taba alıw, uzaqti kóre alıw, adamlar menen qarim-qatnas ornatiw mádeniyati qalıplese baslaydı.

Ata-analardıń óspirim jaslarǵa ózine tán usıllarda jandasiwi keleshekte olardıń shańaraqta hám jámiyette óz ornına iye bolıwlarında járdemlesedi. Bir sóz benen aytqanda, ata-ana bala ushın sirdash, máslahatshi hám dos bolıwi lazim. Sonda ǵana, óspirimde shańaraqtıń eń jaqın aǵzasi sipatında óz arzusi- niyetlerin bayan etiw, olar tiykarında ekilenbesten jarqın keleshegin jarata aliw imkaniyati júzege keledi. Shańaraqtıń ádep-ikramlıq tárbiyanıń rolin kórsetiw, onda ata-babalarımızdan miyras bolıp qalǵan ádep-ikramlıq paziyletlerdi iyelewdiń qanshelli dárejede áhmiyetke iye ekenligin analiz etiwbúgingi kúnde gi eń tiykarǵı máselelerden biri.

Ádep-ikramlıq oylarımız, ádep-ikramlıq qádiriyatlarımız nátiyjesinde millet ushın, oniń abroyi hám keleshegi ushın xızmet qılsa ǵana basqalarda húrmet hám háwes oyatadı, sonda ǵana millet óz ótmishin, manawiy miyrasin, qádiriyatin umitpaydı. Ádep-ikramlıq qádiriyatlar sonda ǵana keyingi awladlar jolin anıq belgilep beriwi múmkin. Shańaraqtıń tiykarǵı funkciyasi bala tárbiyasi bolar eken, bul tárbiyanıń tiykarǵisi ádep-ikramlıq tárbiya. Shańaraqtin ádep-ikramlıq dúnyasi júda bay. Ol insaniy sezimlerdiń bárshe táreplerin óz ishine jámleydi. Shańaraqta shaxsti ádep-ikramlıq qalıplesiwi balanıń dúnyaǵa keliwi menen baslanadı. Ol kóp ǵana faktorlar tásirinde qalıpleseı. Bul faktorlar shańaraqlı múnasebetler xarakteri, ata-analardıń úlgesi, olardıń uliwma tálim dárejesi, uliwma mádeniy sanasi, pedagogikalıq mádeniyati hám shańaraqtıń turmisin shólkemlestiriwden ibarat.

Shańaraqlıq tárbiyanıń ózine tán qásiyetleri hám tásir etiwshi faktorlari bar, bulardi esapqa almay túrip bala tárbiyasın shańaraqta jaqsi jolǵa qoyiw múmkin emes. Buniń ushın, dáslep tárbiyashilar- ata-analar ózleri tárbiyalanǵan bolıwi lazim. Ata-analardıń pútkil ómiri, olardıń puqaralıq kelbeti, manawiy dúnyasi bala tárbiyasınıń negizin quraydı. Sebebi, ata-ana bala ushın qádirli hám muqaddes insan sanaladı.

Balalıqta tárbiyalanǵan watan súyiwshilik sezimi insandı hesh qashan tárık etpeydi. Usi sebepli ata-analar balalardi milliy qádiryatlar tiykarında watan súyiwshilik sezimin tárbiyalawdıń emocional jolların biliwleri kerek. Bunda jasap turǵan muqaddes jerimiz, oniń quyashi, hawasi, dala-baǵlari, miymandos hám insanparwar adamlari bala qálbin qamtıp aliwi kerek. Buniń ushın watanparwarlıq temasında balalarǵa tán xalıq pedagogikasi janirlarında bayan etilgen ertekler, hikayalar, qosıqlardan paydalanıw tárbiyalıq áhmiyetke iye. Ata-analar óz perzentleri menen birgelikte tabiyatqa seyilge shıǵıwları da jaqsi nátiyje beredi. Shańaraqta balalarımızǵa óz xalqımızdıń úrip- ádetleri, tili hám mádeniyatına muxabbat hám húrmetin tárbiyalaw, sińdirip barılsa balalar óz Watanınıń jan kúyeri bolıp kamalǵa keledi hám olar ashıq kewil, páziyetli haqiyqiy watanparwar bolıp jetilisedi.

Shańaraqta háyel adam har dayim qádirlep kelingen. Eń dáslepol ana, apa, sińli hám qız waziypasin orınlaǵanlıǵı sebepli, shańaraqta háyeldiń orni áhmiyetli hám takrarlanbas ekenligin umitpawimiz kerek. Sebebi, shańaraqtaǵı salamat ortalıq, tinishliq, shańaraqtıń birdemlik bárshesi olardıń is-hareketleri arqsında boladı. Usi sebepli, shańaraqta qızlardıń har tarepleme jetik bolıp kamal tabiwi ushın olarǵa ayriqsha itibar tiykarında tárbiya beriwi, olardıń salamat turmis tárizi talaplarına kóre tarbiyalaw ata-ananıń, ásirese, ananıń tiykarǵı waziypasi esaplanadı.

Hár bir jigıt, qız turmis quriwdan aldın ata, ana bolıwǵa tayar ekenligin ańlap jetiwleri hám bul máslede bir qatar bilimlerge iye bolıwları zárur.

Ен дásлеп, врашлардин кóригинен óтиw, физиологиялиқ хám физикалиқ rawajlaniwiniн хám den-sawliǵiniн uliwmalıq jaǵdayin anıqlap aliwi shárt. Medecinalıq korikte albette terapevt, stamatolog, otolarıńgolog, okulist siyaqli qanıyge-vrashlardıń kóriгинен ótiwleri kerek.

Shańaraqliq turmis jaslarǵa júdá úlken, salmaqli hám juwapkershilikli waziypalardi júkleydi. Bul dáwirde eger jaslar shańaraqliq ómirge hám salamat turmis tárizi boyınsha kónlikpe hám bilimlerge iye bolsa ǵana, mine usi quramali hám ózine tán awır processlerdi jeńip ótip, nátiyjege erise aladi, sonda ǵana, óz shańaraqlariniн bekkem boliwina imkaniyat jaratqan boladi.

Jaslardi turmisqa tayarlaw hám bilimler menen bayitiw olarǵa shańaraqliq turmistiń birinshi kúnlerinen baslap qol kele baslaydi. Shańaraqtaǵı salamat turmis tárizi tiykarındaǵı bárshe zarurli bilim hám kónlikpelerden paydalanıw jigiti hám qızlardıń shańaraq turmisındaǵı túrli kelispewshilik hám qiyinshiliqlardi jeńip shıǵıwlarında járdem beriwi sózssiz.

Jaslardi shańaraqqa tayarlaw ózine tán usil hám texnologiyalar tiykarında ámelge asirilsa, jetiskenlik nátiyjesi sezilerli dárejede artıwin aytip ótiw ornli. Bunday metodlar qatarına jigiti, qızlardı salamat turmis tárizine úyretiw hám ádetlendiriw, qarim-qatnas mádeniyatin joqarlatiw, olarǵa shańaraqtaǵı úrip-ádetlerdi túsendiriw, shańaraqta olardıń erisken jeńislerin aytip ótiw, maqtaw, olarǵa ǵamxorliq etiw, olardıń máplerin qorgaw siyaqlilardi kiritip ótiw múmkin.

Juwmaqlap aytqanda, shańaraq tárbiyasında xalıq pedagogiikasi dereklerinен úrip-ádet hám dásturler, ertekler, naqıl- maqallar, jumbaqlar, dástanlar hám taǵı basqada derekler formasında óz kórinisin tabadı hám olar tárbiyada óziniн oǵada kúshli tásirsheńliklerine iye bolıp esaplanadı. Ata-babalarımız óz perzentleri tárbiyasında joqarıdaǵı xalıq pedagogikasınıн tárbiya qurallarınan sheber paydalanıp kelgen. Bul tárbiya quralları hesh waqıtta tárbiyalıq qunın joǵaltpaydı, kerisinshe jańa Ózbekistan sharayatında jaslardıń milliy tárbiyasına keń kewil bólinip atırǵan bir dáwirde bul tárbiya qurallarınıн áhmiyeti elede artıp baradı desek asıra aytqan bolmaymız.

REFERENCES

1. Tajimuratova S. FORMATION OF STUDENTS'SKILLS OF INDEPENDENT PERFORMANCE THROUGH THE TEACHING OF ART HISTORY //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – С. 841-849.
2. Saginbaevna T. S. FORMATION OF STUDENTS'SKILLS OF INDEPENDENT PERFORMANCE THROUGH THE TEACHING OF ART HISTORY //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2022. – T. 9. – С. 386-392.
3. Sag'inbaevna T. S. Cultural Life in Uzbekistan during the Years of Independence //Spanish Journal of Innovation and Integrity. – 2023. – T. 18. – С. 39-41.
4. Tajimuratova S. FORMATION OF STUDENTS'SKILLS OF INDEPENDENT PERFORMANCE THROUGH THE TEACHING OF ART HISTORY //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – С. 841-849.
5. Saginbaevna T. S. Management and study of culture and art. – 2022.
6. Тажимуратова Ш. С. САНЪАТШУНОСЛИК ФАНЛАРИНИ ЎЎҚИТИШ ОРҚАЛИ ТАЛАБАЛАРНИНГ МУСТАҚИЛ ИШЛАШ КЎНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. – 2023.

7. Tajimuraova S. S. INFORMATION AND COMMUNICATIONS IN MANAGEMENT //Journal of Integrated Education and Research. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – С. 509-511.
8. Allambergenovna A. R. THE MANIFESTATION OF EUROPEAN AND NATIONAL TRADITIONS IN THE OPERA " GULAYIM" //International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 185-187.
9. Абатбаева Р. А. ҚОРАҚАЛПОФИСТОН МУСИҚА МАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНИШИДА МАШХУР БАСТАТОР Н. МУҲАММЕДДИНОВНИНГ ЎРНИ //Oriental Art and Culture. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 648-653.
10. АБАТБАЕВА Р. КОМПОЗИТОР НАЖИМАДДИН МУХАММЕДДИНОВ ИЖОДИДА ТАРИХИЙ СИЙМОЛАР //Journal of Culture and Art. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 60-66.
11. Abatbaeva, R. (2023). BALLAD GENRE BY COMPOSER NAJIMADDIN MUHAMMEDDINOV. *Modern Science and Research*, 2(10), 340–343.
12. Abatbaeva, R. "International Scientific Journal Theoretical & Applied Science manifestation of european and national traditions in the karakalpak ethno-opera «gulaum» SOI: 1.1/TAS DOI: 10.15863/TAS http." *T-Science. org* 18 (2022).
13. Abatbaeva, R. (2023). KOMPOZITOR NAJIMADDIN MUXAMMEDDINOV DÓRETIWSHILIGINDE ERTEK JANRÍ (Тоғиз тоғқилдақ бир шиңкилдек ertegi tiykarında). *Вестник музыки и искусства*, 1(2), 46–51.
14. Allambergenovna A. R. Historical Image of" Alpamys" In *Karakalpak Music (Example in the Works of Nazhimaddin Muhammeddinov)* //Best Journal of Innovation in Science, Research and Development. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 138-144.
15. Allambergenovna A. R. Historical Image of" Alpamys" In *Karakalpak Music (Example in the Works of Nazhimaddin Muhammeddinov)* //Best Journal of Innovation in Science, Research and Development. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 138-144.
16. Maksetbaevich, Otegenov Khakimbay. "Ethnodemographic procesess at the headquarters of amudarya on the EVE of the 1916 uprising." *Journal of Critical Reviews* 7.11 (2020): 391-395.
17. Отегенов, Хакимбай. "К оценке восстаний в Хивинском ханстве и Амударьинском отделе в 1916 г." *Каспийский регион: политика, экономика, культура* 2 (59) (2019): 31-36.
18. Отегенов, Хакимбай Максетбаевич. "Восстание 1916 года в Каракалпакстане: общее и особенное." *Перекрёстки истории. Актуальные проблемы исторической науки: материалы XV Международ* (2019): 131.
19. Maksetbaevich, Otegenov Khakimbay. "Ethnodemographic procesess at the headquarters of amudarya on the EVE of the 1916 uprising." *Journal of Critical Reviews* 7.11 (2020): 391-395.
20. Отегенов, Хакимбай. "К оценке восстаний в Хивинском ханстве и Амударьинском отделе в 1916 г." *Каспийский регион: политика, экономика, культура* 2 (59) (2019): 31-36.